RÅDETS BESLUTNING

af 19. december 1991

om et program for forskning og uddannelse inden for kontrolleret termonuklear fusion (1990-1994)

(91/678/Euratom)

RÅDET FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab, særlig artikel 7,

under henvisning til forslag fra Kommissionen (1), som har rådført sig med Det Videnskabelige og Tekniske Udvalg,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet (2)

under henvisning til udtalelse fra Det økonomiske og Sociale Udvalg (3), og

ud fra følgende betragtninger:

Rådet har ved afgørelse 90/221/Euratom, EØF (4) vedtaget tredje rammeprogram for Fællesskabets indsats inden for forskning og teknologisk udvikling (1990-1994), som bl. a. fastsætter, hvilke forskningsaktiviteter der skal gennemføres på området kontrolleret termonuklear fusion; nærværende beslutning bør, i det omfang det er hensigtsmæssigt, træffes i lyset af begrundelsen i præamblen til nævnte afgørelse;

for aktiviteter, som falder ind under Euratom-Traktaten, bestemmes det i artikel 2 i afgørelse 90/221/Euratom, EØF, at det tredje rammeprogram skal gennemføres ved særprogrammer vedtaget i overensstemmelse med Euratom-Traktatens artikel 7;

Kommissionen har foranstaltet en evaluering og vurdering, som fastsat i artikel 3 i Rådets beslutning 88/448/Euratom af 25. juli 1988 om fastlæggelse af et flerårigt forsknings- og undervisningsprogram inden for kontrolleret termonuklear fusion (5), og forelægger sit forslag på basis af denne evaluering og vurdering;

Det Fælles Forskningscenter deltager via sit eget program i gennemførelsen af de nævnte aktiviteter;

grundsforskning inden for kontrolleret termonuklear fusion bør fremmes i hele Fællesskabet;

ud over særprogrammet vedrørende menneskelige ressourcer og mobilitet kan det blive nødvendigt at fremme uddannelsen af forskere og ingeniører i forbindelse med dette program;

i forbindelse med dette program er det ønskeligt, at der foretages en vurdering af de økonomiske og sociale konsekvenser samt af eventuelle teknologiske risici;

i henhold til artikel 4 og bilag I til afgørelse 90/221/Euratom/EØF omfatter det anslåede beløb til hele rammeprogrammet 57 mio. ECU til centraliseret formidling og udnyttelse af resultaterne; disse midler vil blive opdelt i forhold til det afsatte beløb for hvert enkelt program;

gennemførelsen af Joint European Torus (JET) projektet er blevet overladt til »Joint European Torus (JET), Joint Undertaking« oprettet ved afgørelse 78/471/Euratom (6), senest ændret ved afgørelse 91/677/Euratom (7);

programmet omfatter alt arbejde gennemført i medlemsstaterne på området kontrolleret termonuklear fusion ved magnetisk indeslutning; gennemførelsen af dette program skal indebære en udvælgelse af forsknings- og udviklingsprojekter, hvori Fællesskabet deltager;

ved udvælgelsen af de projekter, som gennemføres under programmet, bør der lægges vægt på princippet om økonomisk og social samhørighed i Fællesskabet, projekternes tværnationale karakter og støtte til små og mellemstore virksomheder;

de foranstaltninger, Fællesskabet gennemfører for at styrke det videnskabelige og teknologiske grundlag for den europæiske industri og for at fremme udviklingen af dens konkurrenceevne, omfatter fremme af samarbejdet med tredjelande og internationale organisationer om forskning og teknologisk udvikling; et sådant samarbejde kan vise sig at være særlig frugtbart for gennemførelsen af dette program;

(1) EFT nr. C 261 af 16. 10. 1990, s. 8.
(2) Udtalelse afgivet den 10. december 1991 (endnu ikke offentliggjort i Tidende).
(3) EFT nr. C 120 af 6. 5. 1991, s. 1.
(4) EFT nr. L 117 af 8. 5. 1990, s. 28.
(5) EFT nr. L 222 af 12. 8. 1988, s. 5.
(6) EFT nr. L 151 af 7. 6. 1978, s. 10.
(7) Se side 9 i denne Tidende.

i medfør af Euratom-Traktatens artikel 101 har Fællesskabet indgået samarbejdsaftaler på området kontrolleret termonuklear fusion og plasmafysik med Kongeriget Sverige og med Schweiz; Fællesskabet har indgået en aftale om deltagelse i skitseprojekteringen af Den Internationale Termonukleare Forsøgsreaktor (ITER) sammen med Japan, Sovjetunionen og USA og er i færd med at forhandle en aftale om deltagelse i detailprojekteringen af Den Internationale Termonukleare Forsøgsreaktor (ITER) med de samme lande; Fællesskabet har med Canadas regering indgået et memorandum vedrørende Canadas deltagelse i det europæiske bidrag til ITER-skitseprojekteringen;

som anført i bilag II til afgørelse 90/221/Euratom, EØF, er det nødvendigt, at der i Fællesskabet gennemføres et fusionsprogram, hvis mål på lang sigt er en fælles opførelse af sikre, miljøvenlige prototypereaktorer —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Det Europæiske Atomenergifællesskab vedtager et program for forskning og uddannelse inden for kontrolleret termonuklear fusion, jf. bilag I, for perioden 19. december 1991 til 31. december 1994.

Artikel 2

1. De fællesskabsmidler, som skønnes nødvendige til gennemførelsen af programmet, beløber sig til 411,84 mio. ECU, herunder medregnet udgifter til personale og administration på 77 mio. ECU.

2. En vejledende fordeling af midlerne er anført i bilag II.

3. Hvis Rådet træffer en afgørelse til gennemførelse af artikel 1, stk. 4, i afgørelse 90/221/Euratom, EØF, tilpasses nærværende beslutning i overensstemmelse dermed.

Artikel 3

De nærmere bestemmelser for programmets gennemførelse, herunder satsen for Fællesskabets finansielle deltagelse, er anført i bilag III.

Artikel 4

1. I løbet af det andet år af programmets gennemførelse tager Kommissionen det op til fornyet vurdering og meddeler Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg resultaterne heraf i en rapport tillige med forslag til eventuelle nødvendige ændringer.

2. Ved programmets udløb lader Kommissionen en gruppe uafhængige eksperter foretage en evaluering af resultaterne. Denne gruppes rapport, der ledsages af Kommissionens bemærkninger, forelægges for Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg.

3. Ved udarbejdelsen af de i stk. 1 og 2 nævnte rapporter tages der hensyn til de målsætninger, der er opstillet i bilag I til denne beslutning, og til artikel 2, stk. 4, i afgørelse 90/221/Euratom, EØF.

Artikel 5

Ved gennemførelsen af programmet bistås Kommissionen af Det Rådgivende Udvalg for Fusionsprogrammet, nedsat ved Rådets afgørelse af 16. december 1980.

Artikel 6

Kommissionen bemyndiges til i overensstemmelse med Euratom-Traktatens artikel 101, stk. 2, at føre forhandlinger om internationale aftaler med tredjelande, som deltager i COST, navnlig EFTA-medlemslandene og landene i Central- og Østeuropa, med henblik på at knytte dem til hele programmet eller en del af det.

Artikel 7

Denne beslutning er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 19. december 1991.

På Rådets vegne

P. DANKERT

Formand

BILAG I

VIDENSKABELIGE OG TEKNISKE MÅL SAMT INDHOLD

Dette program afspejler fuldt ud den fremgangsmåde, der er fastlagt i det tredje rammeprogram, med hensyn til videnskabelige og tekniske mål og de underliggende målsætninger, som søges opfyldt.

Afsnit 5 C i bilag II til afgørelse 90/221/Euratom, EØF, som indeholder rammeprogrammet, udgør en integrerende del af nærværende program.

Dette programs videnskabelige og tekniske mål og indhold er i overensstemmelse med henstillingerne fra Evalueringspanelet for Fusionsprogrammet (EUR 13104/1990).

Det langsigtede mål for Fællesskabets fusionsprogram, som omfatter alle aktiviteter i medlemsstaterne på området kontrolleret termonuklear fusion ved magnetisk indeslutning, er »den fælles skabelse af sikre, miljøvenlige prototyperaktorer«, jf. afgørelse 90/221/Euratom, EØF. Planen er at anvende en trinvis strategi henimod prototypen på en kommerciel reaktor, herunder — efter JET — en forsøgsreaktor (Næste Trin) og en demonstrationsreaktor (DEMO).

Det mål, som har første prioritet i fusionsprogrammet (1990-1994), er at tilvejebringe det videnskabelige og teknologiske grundlag, at opstille miljø- og sikkerhedskriterier og at forberede industrien med henblik på konstruktion af apparatur til Næste Trin. Det vigtigst fysiske mål for Næste Trin vil være at opnå termonuklear forbrænding af et deuterium-tritium plasma uden tilførsel af energi udefra og styring heraf under »long pulse operation«. Med Næste Trin skulle det være muligt at demonstrere sikker drift af apparatur, som integrerer vigtige teknologiske dele af en fusionsreaktor, og det skulle være muligt at afprøve komponenter og delsystemer, som er af væsentlig betydning for en fusionsreaktor. Næste Trin bør tilvejebringe de grundlæggende data for detailprojektering af en demonstrationsfusionsreaktor (DEMO), der er i stand til at producere betydelige mængder elektricitet under hensyn til overholdelsen af miljøkrav.

Andre mål i særprogrammet er:

— at gå videre med demonstration af sikkerheden ved og den miljømæssige gennemførlighed af fusionsenergi sideløbende med demonstationen af dens videnskabelige og teknologiske gennemførlighed

— at øge europæisk industris deltagelse i programmet med henblik på både at tilføre industriel ekspertise ved gennemførelsen af Næste Trin og sikre, at Europa vil mestre alle de teknologier, som vil være nødvendige for konstruktionen af fremtidige fusionsreaktorer

— at fastslå mulighederne for torus baserede magnetiske reaktorkonfigurationer, beslægtede med tokamakken, med hovedvægten lagt på stellaratorer og »Reversed Field Pinches«

— at holde et vågent øje med andre fremgangsmåder til kontrolleret fusion

— at styrke forbindelserne mellem sammenslutningerne og resten af det europæiske videnskabelige samfund, navnlig universiteter og lignende institutioner

— at stille den kraftige neutronkilde til rådighed for Fællesskabet, der er nødvendig for at kunne gennemføre forsøgene, om muligt inden for rammerne af en international aftale

— at udvide nuværende viden og teknikker vedrørende behandling af affald og tritium, den første væg, kraftige magnetfelters virkninger på mennesker samt videnskabelige og tekniske alternativer, der skal gennemføres som led i fusionsprogrammet.

For at opfylde den vigtigste målsætning for særprogrammet vil en stor del af aktiviteterne i 1990-1994 — herunder dem, som udføres på JET og inden for sammenslutningerne — være til støtte for det Næste Trin. Der vil blive sikret en afbalanceret indsats og sammenhængende planlægning mellem projekteringsaktiviteterne for Næste Trin, støttende forskning og udvikling inden for fysik og teknologi samt involvering af industrien.

I det følgende gives en analytisk beskrivelse af programmets indhold, basseret på og under hensyntagen til ovennævnte bestanddele såvel som til den uafhængige evaluering af programmet og vurderingen af det miljø- og sikkerhedsmæssige samt økonomiske potentiel af fusion, udført i 1990 i overensstemmelse med beslutning 88/448/Euratom

OMRÅDE 1. PROJEKTERING AF NÆSTE TRIN

Skitseprojekteringen af Næste Trin nærmer sig sin afslutning inden for den europæiske ramme, NET (Next European Torus), og tillige inden for rammerne af et internationalt samarbejde mellem fire partner, ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor), mellem Fællesskabet, Japan, USSR og USA. Detailprojekteringen af et Næste Trin apparatur vil ske efter følgende retningslinjer:

— fireparts-fremgangsmåden i forbindelse med ITER vil blive foretrukket af tekniske og økonomiske grunde, og Fællesskabets nuværende lederstilling inden for store tokamakker, som specielt er opnået via JET, vil blive fastholdt ved at gå fuldt og helt ind for projektet

— der vil blive gjort bestræbelser på at konvergere NET og ITER-projekteringerne

— en mulig udvidelse af ITER-samarbejdet vil blive undersøgt med henblik på deling mellem parterne af hovedfaciliteterne inden for fusionsreaktorudvikling. De erfaringer med internationalt samarbejde, der opnås inden for ITER, skal vurderes af Kommissionen, og denne skal med henblik herpå anmode om, at der udarbejdes en rapport herom til gavn for andre mulige intenationale samarbejdsprojekter

— med fusionsprogrammet vil Fællesskabet fortsat være i stand til at gå videre med NET, såfremt ITER-samarbejdet skulle vise sig for vanskeligt at fortsætte.

Detailprojekteringen af Næste Trin vil blive iværksat, så snart der er opnået enighed om rammen herfor. I det foreslåede ITER-tilfælde vil man bevare muligheden for eventuelt at projektere et NET, hvor man stadig vil være i stand til at studere antændelse og langvarig forbrænding under reaktorrelevante betingelser.

F&U-aktioner på det fysiske område i forbindelse med Næste Trin vil finde sted på JET og på de specialiserede apparaturer inden for sammenslutningerne (se område 3 og 4).

Aktioner inden for fusionsteknologi, som er specifikke for Næste Trin, navnlig på områderne superledende magneter, komponenter i umiddelbar nærhed af plasma, drifts- og miljøsikkerhed, brændselskredsløb, fjernstyret vedligeholdelse og demontering af apparaturet vil blive gennemført i sammenslutningerne, i Det Fælles Forskningscenter (FFC) og i industrien. Disse specifikke aktioner vil blive bragt i overensstemmelse med Fællesskabets forpligtelse i forbindelse med ITER-detailprojekteringen. Aktionerne med sigte på at bevare Fællesskabets kapacitet til eventuelt at konstruere et Næste Trin på egen hånd og som indebærer en væsentlig økonomisk forpligtelse, vil blive overvejet i forbindelse med det næste rammeprogram.

Konstruktionen af Næste Trin vil måske blive foreslået inden for løbetiden af næste rammeprogram, sammen med de nødvendige tilpasninger med hensyn til organisation, forvaltning og industripolitik. Ved fastlæggelsen af denne politik vil der blive taget hensyn til erfaringerne fra andre store europæiske projekter.

OMRÅDE 2. DEN TEKNISKE UDVIKLING PÅ LÆNGERE SIGT

Miljø- og sikkerhedsmæssige kriterier vil være væsentlige faktorer, som vil være retningsgivende for udviklingen af fusionsprogrammet. Specielt vil arbejde med sådanne emner som udviklingen af lavaktivitetsmaterialer, som er relevante for en reaktor, udviklingen af reaktor »tæppe«-moduler og en referenceudformning af en el-producerende fusionsreaktor finde sted inden for sammenslutningerne, ved FFC og i industrien.

Til materialeafprøvning kræves en kraftig kilde til højenergineutroner. Konceptevaluering og eventuel projektering foretages inden for rammerne af dette program. I en indledende fase kunne man søge at tilpasse og anvende eksisterende apparatur gennem internationalt samarbejde.

Udviklingen af DEMO-relevante moduler af tritiumformerings-»tæppet« vil blive fortsat med henblik på en efterfølgende afprøvning i Næste Trin. Disse moduler skulle være relevante for en el-producerende reaktor, navnlig for så vidt angår driftstemperatur og tritiumformeringsgrad.

Referenceudformningen for en el-producerende reaktor vil blive baseret på deuterium-tritium-reaktioner. Følgerne af at anvende avancerede brændselsformer med ekstra fordele vedrørende sikkerhed og miljø vil blive løbende undersøgt. Arbejdet med en referenceudformning vil tage hensyn til synspunkter angående samfundsmæssig accept af fusion og krav til kraftværker, som driver en sådan reaktor. Det vil udgøre det tekniske grundlag for en yderligere sikkerhedsanalyse.

OMRÅDE 3. JET

Den fulde udnyttelse af JET i dens faser af deuteriumplasmaer — i forbindelse med en forlængelse af Fællesforetagendet til 1996 — vil blive afsluttet med udarbejdelsen af pålidelige metoder til kontrol af plasmarenhed under betingelser, som er relevante for Næste Trin tokamak. Hvor det er hensigstmæssigt, vil JET-udstyr og ekspertise blive anvendt til specifikke udviklinger til støtte for Næste Trin. Et væsentligt bidrag til JET-programmet vil komme fra sammenslutningerne, både i form af støtteaktiviteter (se område 4) og ved personaleoverførsel.

Endvidere vil der blive gjort forberedelser med henblik på den afsluttende fase af JET med deuterium-tritium-plasmaer, som forventes at finde sted i 1995 og 1996. Som en del af denne forberedelse vil der blive gennemført en tilbundsgående videnskabelig, teknisk og sikkerhedsmæssig vurdering.

OMRÅDE 4. STØTTEPROGRAM

— **Videnskabelig støtte til Næste Trin og til JET**

Aktiviteterne i forbindelse med specialapparaturet inden for sammenslutningerne vil blive koncentreret om arbejdsprogrammer til støtte for Næste Trin og for JET såvel som om udforskningen af mulighederne for en forbedret udformning. Der vil navnlig blive gennemført undersøgelser vedrørende indeslutning, magnetisk-hydrodynamisk stabilitet, plasma-væg-vekselvirkning, brændselstilførsel og bortledning at forbrændingsstoffer, opvarmning og strømfremdrift (Current Drive) på eksisterende apparatur: TORE-SUPRA, ASDEX-UPGRADE, TEXTOR, FTU, COMPASS, TCV, RTP og ISTTOK. Et revideret forslag til en komplet tokamak, IGNITOR, vil eventuelt blive fremsat med henblik på en tilbundsgående undersøgelse.

Der vil blive udviklet nye plasmadiagnostiske metoder og gennemført teoretiske aktiviteter, navnlig vedrørende plasmamodellering, til støtte for disse undersøgelser.

— **Undersøgelser af alternative fremgangsmåder for torus-baseret magnetisk indeslutning**

Den nybyggede stellarator, Wendelstein VII-AS, vil blive udnyttet fuldt ud. Med forbehold af resultatet af en tilbundsgående unsersøgelse vil detailprojekteringen af en stor avanceret stellarator, Wendelstein VII-X, kunne indledes. Den mulige konstruktion af et sådant apparat vil blive overvejet i forbindelse med 1993-97 rammeprogrammet. En anden stellarator, TJ-II, er ved at blive konstrueret og forventes taget i brug i 1995.

Efter fuldførelsen i 1991 af den store »Reversed Field Pinch«, RFX, vil denne blive anvendt til at undersøge plasmaindeslutning og plasmarenhed ved høj strømtæthed. Konstruktionen af EXTRAP-T2 vil blive fuldført, og apparatet taget i brug.

— Nogle apparaturer, såsom ASDEX, TCA, tokamakker og »the Reversed Field Pinches HBTX«, er blevet taget ud af drift, efter at forsøgsprogrammerne hermed er afsluttet; den fulde udnyttelse af de opnåede data er ved at være tilendebragt; adskillige mindre apparater, såsom stellaratoren STORM, »the Reversed Field Pinches ETA-BETA II« og EXTRAP-T1, vil blive taget ud af drift, efter at forsøgsprogrammerne hermed er fuldført.

— **Andre fremgangsmåder til kontrolleret fusion**

Igangværende arbejde andre steder vedrørende andre fremgangsmåder til kontrolleret fusion vil blive fulgt meget nøje. Den nuværende holden-sig-i-kontakt med inert-indeslutningsfusion vil blive fortsat med regelmæssig nyvurderinger af denne metodes potentiel på reaktorområdet sammenlignet med udsigterne for fusion med magnetisk indeslutning.

BILAG II

VEJLEDENDE FORDELING AF DE MIDLER, SOM SKØNNES NØDVENDIGE

Område	(mio. ECU)
1. Projektering af Næste Trin	75
2. Den langsigtede tekniske udvikling	21
3. JET	210
4. Støtteprogram	105,84
I alt	411,84 (1) (2) (3)

(1) For område 1, 2 og 4 indbefatter dette beløb administrationsomkostninger på 4,5 mio. ECU og personaleudgifter på 34,5 mio. ECU. I budgettet for JET Joint Undertaking er medregnet bevillinger på ca. 50 mio. ECU til indtil 191 midlertidigt ansatte på JET Joint Undertaking i henhold til artikel 2, litra a), i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber; Fællesskabets deltagelse i JET-budgettet er på ca. 75 %.

(2) Der afsættes et ekstra beløb på 42 mio. ECU til forskning på FFC i kontroleret termonuklear fusion, hvori er medregnet et beløb på 0,42 mio. ECU, der udgør FFC's bidrag til den centrale handlingsplan for spredning og udnyttelse af resultaterne af dette særprogram.

(3) Et beløb, som skønnes nødvendigt, på 4,16 mio. ECU, og som ikke er medregnet i de 411,84 mio. ECU, vil blive øremærket som bidrag fra særprogrammet vedrørende kontrolleret termonuklear fusion til den centrale handlingsplan for spredning og udnyttelse af resultater.

Fordelingen på forskellige områder udelukker ikke muligheden af, at projekter kan dække flere områder. Især vil sikkerheds- og miljøspørgsmål, der bliver bestemmende for fusionsprogrammets udvikling, blive behandlet i forbindelse med alle områderne; i JET indgår disse spørgsmål som en integrerende del af udnyttelsen af apparaturet; ca. 10 % af de samlede midler vil blive afsat dertil inden for område 1, 2 og 4.

BILAG III

NÆRMERE BESTEMMELSER FOR PROGRAMMETS GENNEMFØRELSE OG STØRRELSEN AF FÆLLESSKABETS FINANSIELLE BIDRAG

1. Kommissionen gennemfører programmet på grundlag af målene og det videnskabelige og tekniske indhold, som er defineret i bilag I.

2. De i artikel 3 omhandlede nærmere bestemmelser for programmets gennemførelse omfatter forskningsprojekter og projekter vedrørende teknologisk udvikling, JET Joint Undertaking, ledsageforanstaltninger og samordnede aktioner. Der skal ved udvælgelsen af disse tages hensyn til kriterierne i bilag III til afgørelse 90/221/Euratom, EØF og til målene i bilag I til dette program.

   A. **Forskningsprojekter**

   Projekterne skal dreje sig om forskning med omkostningsdeling og om teknologiske udviklingskontrakter inden for rammerne af associeringskontrakter med medlemsstater, organisationer i medlemsstaterne, Sverige og Schweiz; JET Joint Undertaking; NET-aftalen (som vil blive udvidet og/eller ændret med henblik på Euratoms mulige deltagelse i ITER); den langsigtede udviklingsaftale (som skal indgåes) samt andre kontrakter af begrænset varighed.

   Fællesskabets finansielle deltagelse i associeringernes driftsudgifter vil normalt blive på en årlig ensartet sats på ca. 25 %. Efter høring af CCFP kan Kommissionen eventuelt finansiere

   — kapitalomkostningerne til nøje definerede projekter med en årlig ensartet sats på ca. 45 %

   — visse opgaver, der udelukkende kan udføres af industrien, med en sats på op til 100 %.

   Universiteter og andre forskningscentre, der deltager i projekter med omkostningsdeling uden for rammerne af associeringskontrakterne, kan vælge mellem til hvert projekt at modtage enten den ensartede procentdel af de samlede udgifter eller to gange den ensartede procentdel af de yderligere marginalomkostninger.

   Forskningsprojekter med omkostningsdeling skal som hovedregel gennemføres af deltagere, der er etableret i Fællesskabet, Sverige og Schweiz. Projekter, som f.eks. universiteter, forskningsorganisationer og industrivirksomheder, herunder små og mellemstore virksomheder, kan deltage i, bør om muligt have mindst to deltagere, som skal være uafhængige af hinanden og etableret i forskellige medlemsstater i Fællesskabet og/eller Sverige og Schweiz.

   Projekterne udvælges på grundlag af de generelle procedurer, der er defineret i associeringskontrakterne, JET-vedtægen, NET-aftalen; den langsigtede udviklingsaftale (som vil blive indgået) samt enhver anden aftale omfattende hele Fællesskabet, som måtte blive indgået efter tilskyndelse fra det i artikel 5 omhandlede rådgivende udvalg. For projekter, som har fået tildelt prioritet af det rådgivende udvalg, har alle associeringer ret til at deltage i forsøg gennemført på det således konstruerede udstyr.

   B. **Ledsageforanstaltninger**

   Ledsageforanstaltningerne består i

   — tilrettelæggelse af seminarer, kurser og videnskabelige konferencer

   — intern samordning ved oprettelse af integrationsgrupper

   — uddannelsesforanstaltninger vedrørende højteknologi med vægt på det tværfaglige

   — bedre udnyttelse af resultaterne

   — uafhængig videnskabelig og strategisk vurdering af, hvordan projekterne og programmet fungerer.

   C. **Samordnede aktioner**

   Samordnede aktioner består i bestræbelser fra Fællesskabets side for at koordinere individuelle forskningsaktiviteter, som gennemføres i medlemsstaterne. Disse aktioner kan finansieres med op til 100 % af samordningsomkostningerne.

3. Udbredelsen af den viden, der er opnået i forbindelse med projekternes gennemførelse, foregår dels som led i programmet, dels ved hjælp af en central handlingsplan i overensstemmelse med den afgørelse, der er nævnt i artikel 4, stk. 3, i afgørelse 90/221/Euratom, EØF.